

Odpoutat se od stínové povahy myšlenek • Tři formule

Rudolf Steiner

Stuttgart, 5. března 1914

Zápis A:

Víme, že každý, kdo usiluje o esoterní vývoj, musí pozvolna proměnit celé své myšlení, musí ho učinit jiným, než je v obvyklém smyslovém životě, aby mohl nalézt cestu do duchovního světa. Musíme se naučit jinak myslet a stejně tak se musí proměnit veškeré naše vnímání a pocitování, musí se stát jiným, než bylo dosud. Jaké je vlastně naše myšlení v obvyklém životě? Jsme zvyklí představovat si, že myšlení se odehrává ve fyzickém těle, ale tak tomu není; skutečným vykonavatelem našeho myšlení je éterné tělo. Fyzické tělo s tím má co dělat jen potud, že je zrcadlem našich myšlenek, které odráží obraz, aby tím dospěl do vědomí. Můžeme si to vysvětlit na příkladu.

Když se člověk podívá do zrcadla, má před sebou zrcadlový obraz; zrcadlo mu ukazuje vnější dojem jeho fyzické podoby, tedy stín jeho vnější osobnosti. Podobně jsou i myšlenky, které myslíme a jejichž živoucím sídlem je éterné tělo, stínovými obrazy odráženými naším fyzickým mozkem. K čemu slouží koncentrační cvičení, která jsou nám dáována? Slouží k tomu, abychom se zvolna odpoutali od stínů myšlenek tím, že se soustředíme, že se koncentrujeme ve svém éterném těle, abychom mohli proniknout ke skutečnému prazákladu myšlenek, žijících v éterném těle.

Mělo by nám být stále zřejmější nejen to, že naše myšlenky jsou stíny, ale že i všechny naše vjemy jsou vlastně nic a že jako realita existuje jen duchovní svět. Naivní člověk - „naivní“ ve filosofickém smyslu - říká, že to, co vnímá, je „bytí“. Co je vlastně „bytí“? Filozofové se všemožně pokoušeli proniknout za bytí. Duchovní badatel ví, že slovo „bytí“ [Sein] je odvozeno od slova „vidět“ [sehen]; znamená to, co člověk viděl, vlastně je to přičestí od slova „vidět“. Žádný člověk však nemůže bytí vidět ve fyzickém světě, protože spočívá ve světě duchovním; ducha ovšem uzříme jen tehdy, nevidíme-li hmotu. Hmota je vlastně „nic“, je obklopena duchem, který je tím, co je reálné. Můžeme si to vysvětlit pomocí následujícího příkladu.

Budeme-li mít před sebou láhev s minerálkou, uvidíme skrz čirou vodu, samotnou vodu ale nevidíme; uvidíme třpytící se kuličky kysličníku uhličitého, vystupující jako zářivé perly. A co jsou tyto jiskřivé, zářící perly jiného než prázdné vzduchové kuličky vyplněné substancí, která je mnohem řidší než substance vody a která je ve srovnání s vodou „nic“?! Co tedy vidíme, je nic; naopak skutečnou vodu, v níž se nacházejí, nevidíme.

Tak musíme dospět k poznání, že celý prostor kolem nás je vyplněn duchovními realitami, bytostmi a skutečnostmi a že tam, kde vnímáme věci fyzického světa, není nic, jen díra. Když natáhneme ruku, protlačujeme ji skrz duchovní svět; necítíme ho; teprve když naše ruka narazí na nic, na hmotu, ucítíme odpor. Ve skutečnosti nevidíme v prostoru předměty, nýbrž obrysy duchovního světa, které tyto předměty ohraničují.

Jestliže pokročíme natolik, že se vzdáme všeho stínovitého jak v myšlenkách, tak ve vnějším prostředí, pak vrůstáme do duchovního světa. Abychom se však do tohoto nového světa mohli začlenit správně, musíme již ve fyzickém světě proměnit esoterickým vývojem celé své myšlení, abychom věci a skutečnosti duchovního světa dokázali náležitě poznat a posoudit; neboť je to pro nás zcela nový svět, ovšem svět reálnější než ten, který jsme znali doposud.

Vstupujeme tu do světa skutečných věcí a bytostí a spojujeme se s ním, vrůstáme do tohoto světa. Proniká nás a my ztrácíme své pozemské myšlenky na tento [tj. duchovní] svět; mohli bychom říci, že pro tento [tj. duchovní] svět ztrácíme hlavu, když do nás vstupují bytosti a věci toho světa, jako kdybychom hlavu strčili do mraveniště. Pak nám vzejde vědomí pro elementární svět. Jestliže náš duševní život bude díky soustředění myšlenek stále více sílit, takže se naše vnitřní Já [*Selbst*] může čím dál víc oddělovat od fyzického těla, pak nám budou věci onoho světa vstupovat před duševní zrak ve stále zřetelnějších imaginacích a vizích; poznáme, že všechny dobré, laskavé, ušlechtilé myšlenky, které jsme na Zemi měli, se proměnily v nepomíjivé imaginace, které v dalším životě propůjčují vesmíru jeho hodnotu, a že všechny špatné, zlé, ba všechny nízké egoistické myšlenky zůstávají za námi jako odpadní produkty. Stává se z nich to, co je samo o sobě neplodné, co je však potravou tomu, co se má vyvinout ze zárodka dobra. Jako poskytuje na fyzické pláni nerostná půda živiny rostlinstvu, stává se všechno špatné, co myslíme, půdou pro myšlenky dobra, pravdy a krásy, klíčící v elementárním světě. Proto si okultista dokáže tak rychle vymyslet špatné, nesprávné věci a představit si je v myšlenkách. Nenechá je však dojít dál; ví, že smí zajít jen k tomu bodu, kdy zůstávají myšlenkou; nenechá je přejít v čin, ve skutečnost. Nechává je pouze připravit půdu, z níž může vyrůst zárodek dobra.

A tak tomu vlastně bylo i ve světovém řádu; tak také vznikla nerostná říše Země. Na starém Měsíci mysleli elohim omyl - tam to bylo namístě - a z toho vznikla hmota, nerostná říše na Zemi; a z této pozemské hmoty - prachu země - mohl Jahve-Elohim stvořit člověka a dát mu jeho fyzickou schránku.

Avšak Lucifer, který nyní stojí na podobném stupni jako elohim na starém Měsíci, chce totéž provádět pořád dál. Může k tomu používat jen lidi, omyl může myslet jen v nitru lidí. Chceme se vyvíjet v orgán duchovního světa, tak jako jsme i své fyzické orgány vyvinuli v orgány pro sluneční světlo. Zárodek k tomu spočíval v nás a v nás se nachází i zárodek pro duchovní vývoj; rozvinout ho však můžeme jen přísnou sebevýchovou. V knize *Jak dosáhnout poznání vyšších světů* jsou uvedeny různé prostředky, jejichž pomocí, působením koncentrace atd., můžeme dospět k tomu, abychom se skutečně odpoutali od fyzického těla; díky tomuto rozpolcení své bytosti pak můžeme překročit práh duchovního světa a zřít reálnou duchovní skutečnost.

Jaký má být postoj k fyzickému světu a k tomuto novému duchovnímu světu, vyjadřují následující verše. Ti, kdo již dostali průpověď nebo verše k meditaci, je mohou medítovat libovolným způsobem; kdo takové verše nemá, může první sloku medítovat ráno a druhou večer. Třetí sloka by se měla medítovat jen čas od času; je to, lze říci, zkouška, nakolik člověk dosáhl toho, oč se usilovalo v prvních dvou slokách.

I. sloka:

*K věcem se obracím,
obracím svými smysly:
Smyslové bytí, ty klameš mě!
Co jako nic uniká jsoucnu,
pro tebe je bytím i bytností;
co nicotným se ti musí zdát,
necht' se mému nitru zjeví.*

„Toho musím dosáhnout“: je to zaujetí postoje k novému vnějšímu světu.

II. sloka:

*Světlo ducha, protepluj mě,
nechávej mě v sobě chtěním cítit.
V dobru myšlené, v pravdě poznané,
jak tebe prožívá zářící Já;
omylu tkaní, ve zlu myšlené,
ukaz se jasou duše,
abych, tkaje, v sobě byl
(abych, tkajíc, v sobě byla).*

To je kladení otázky, prožívání v novém smyslu, v nitru.

III. sloka:

*Zářící Já a duše jas (člověk sám)
se vznáší nad pravou zrodu podstatou;
co myšlené a poznané,
stává se teď hutným ducha bytím.
A jako lehké jsoucna perly
žije v moři božské pravdy,
co smyslům jsoucno klame.*

V očekávání pravdy. Je to uhádnutí, vycítění nového Já [*Selbst*]. Je to prožívání pravdy, prožívání v duchovním světě.

Každá z těchto slok obsahuje v rozpracované podobě to, co je v naší rosikruciánské průpovědi postupně koncentrováno do deseti slov:

*Ex Deo nascimur
In Christo morimur
Per Spiritum Sanctum reviviscimus.*

Ze zápisu B:

[K první sloce:]

Smyslové bytí, ty klameš mě - pocit připoutání ke smyslovému tělu; harmonizovat
Nechť se mému nitru zjeví - E. D. N.; dosáhnout této víry

[Ke druhé sloce:]

1. verš: prosba ke světlu ducha
2. verš: jedna síla duše: chtějící cítění a cítící chtění v duchovním světě
4. verš: prosebná otázka, tázavá prosba!
6. verš: opět prosba!
7. verš: jen prosba o možnost prožívat v daleké budoucnosti vzdálené dobro a zlo. Mezi smrtí a narozením se dále [*sich fern*] naše činy. - I. C. M.

[Ke třetí sloce:]

Víc a víc se cítit doma v jasnozřivě poznávaném světě. Sebezpy-
tování! Nakolik dokážeš reálně prožívat to, co tu je dáno.

Co smyslům jsoucno klame prožívá adept jako žití světů. - Poslední tři verše: klidné
konstatování spirituálního dění.

Když tyto tři formule s náležitými city meditujeme, dávají nám vyšší hierarchie příslib své
pomoci; smíme pak říci: „Blížíme se vám!“ a ony k nám vztáhnou pomocnou ruku a dodrží
svůj slib. - Pociťovat P. S. S. R. jako pravdu. „Být“ [*sein*] pochází od „vidět“ [*sehen*].

GA 266/III